

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Hemşirelik Öğrencilerinin Kullandıkları Bilgi Kaynaklarının İncelenmesi

Investigation of The Information Sources Used By Nursing Students

Alev YILDIZ ILIMAN ^{ID}*, İsmet EŞER ^{ID}, Gül Güneş AKTAN ^{ID}

^a Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İZMİR, TÜRKİYE

ÖZET

Giriş: Araştırma hemşirelik öğrencilerin lisans eğitimleri süresince kullandıkları bilgi kaynaklarını incelemektedir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan çalışma bir hemşirelik lisans programında 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 575 öğrenci ile Mart-Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “bilgi formu” ile toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin; %84,9'u kadın, %30,1'i 1. sınıf, %16,7'si 2. sınıf, %11,7'si 3. sınıf, %31,5'i 4. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %31'i ders içeriklerini anlamak için bilgiye ihtiyaç duymakta ve öğrencilerin %79,8'i kütüphaneyi ders çalışmak için kullanmaktadır. Öğrencilerin %43,3'ü bilgi kaynağı olarak internet arama motorlarını kullanmaktadır. Öğrencilerin %39,7'si bilgi kaynaklarına erişim ile ilgili yetersiz eğitim aldıklarını, %35,8'i ise bilgi kaynaklarına erişimde isteksiz olduklarını belirtmiştir. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bilimsel dergilerden yararlanma oranı diğer sınıflara göre daha yüksek bulunmuştur. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bilimsel veri tabanlarını kullanma oranları diğer sınıflara göre yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Çalışma lisans öğrenimi gören hemşirelik öğrencilerinin kullandıkları bilgi kaynakları ve engelleri hakkında veriler sunmaktadır. Elde edilen sonuçların, hemşirelik öğrencileri tarafından kullanılan bilgi kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmalara yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcük: Bilgi kaynakları, Hemşirelik, Öğrenci

ABSTRACT

Background: The research aims to determine the sources of information used by nursing students during their undergraduate education.

Methods: This descriptive study was conducted between March-April 2018 with 575 students in 1st, 2nd, 3rd and 4th grades studying in a nursing undergraduate program. The research data were collected with the “information form” developed by the researcher.

Results: The students who participated in the study; 84.9% were female, 30.1% were 1st grade, 16.7% were 2nd grade, 11.7% were 3rd grade, 31.5% were 4th grade students. 31% of the students need information in order to understand the course contents and 79.8% of the students use the library to study. 43.3% of the students use internet search engines as a source of information. 39.7% of the students stated that they received inadequate training on access to information sources and 35.8% stated that they were reluctant to access information sources. Third and fourth year students were found to be more likely to benefit from scientific journals than other classes. The rate of fourth grade students using scientific databases was higher than the other grades.

Conclusions: The study provides information about the sources of information and barriers used by nursing students studying at undergraduate level. It is thought that the results obtained will be useful for studies aimed at developing the information sources used by nursing students.

Key Words: Information resources, Nursing, Student.

*Sorumlu Yazar: Alev YILDIZ ILIMAN
Adres: Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İZMİR, TÜRKİYE
e-posta: alav_yildiz@hotmail.com

GİRİŞ

Bilgi Çağı olarak adlandırılan günümüzde, bilginin değeri giderek artmakta ve gereksinim duyulan bilgiye kısa sürede ulaşmak büyük önem kazanmaktadır (Altay ve ark., 2012). Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile bilgi kaynaklarının türlerinde ve sayısında yoğun bir artış yaşanmış, “nitelikli insan gücü”, “sürekli eğitim” ve “yaşam boyu öğrenme” kavramları ön plana çıkmıştır. Bireylerin bu yeni koşullara uyum sağlaması, bilgiyi ve bilgi kaynaklarını yaşantılarının her döneminde etkin bir biçimde yönetebilmeleri ve kullanabilmelerinin önemi artmıştır. Bilgi toplumunda nitelikli insan gücünü temsil etmek üzere "bilgi okuryazarlığı" kavramı ortaya çıkmıştır (Kurbanoglu, 2010). Bilgi okuryazarlığı kavramı, ilk kez 1974 yılında Amerika Birleşik Devletleri Bilgi Endüstrisi Derneği Başkanı Paul Zurkowski tarafından dile getirilmiştir. Zurkowski (1974), Kütüphaneler ve Bilgi Bilim Ulusal Komisyonu'na (National Commission on Libraries and Information Science-NCLIS) sunduğu bir öneride, iş yaşamlarında karşılaşılan sorunları bilgiye dayalı olarak çözmek için bilgi kaynaklarını ve çeşitli bilgi araçlarını kullanma teknik ve becerilerine sahip olan bireyleri “bilgi okuryazarı” olarak adlandırmıştır.

Modern sağlık hizmetlerinde bilgi kaynakları sürekli bir artış ve değişim yaşamaktadır. Bu gelişmeler sonucu oluşan bilgi kaynaklarına erişim ve en doğru bilgiyi kullanma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Sağlık hizmeti sunulan yerlerde, geleneksel uygulamaların kullanılması güncel bilgilerin uygulamaya aktarılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle hemşirelik, tıp ve diğer sağlık disiplinleri kanıt temelli uygulamaları takip etmek durumundadır (Kocaman, 2003; Yılmaz, 2005). Sağlık hizmetlerinde kanıt dayalı uygulamaya dikkat çekmek için Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) 2012 temasını “Boşluğu Doldurmak - Kanıttan Eyleme” olarak belirlemiş ve bu temanın gerçekleşmesinde hemşirelere önemli sorumluluklar yüklemiştir. Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen “Binyıl Kalkınma Hedefleri” nin başarılması dünya çapında bir hedeftir ve hemşireleri de eyleme davet etmektedir. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için sağlık politikalarının düzenlenmesine aktif katılan, ulusal ve uluslararası alanda sağlık eylem planları hazırlayan ve bakımda kanıtları kullanan bir hemşire modeli önerilmektedir.

Hemşirelik alanında en önemli kaynaklardan biri olan CINAHL (Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature)'da 1955 yılında sadece 13 dergi indekslenirken, günümüzde de 3000'den fazla dergi indekslenmektedir. Sürekli ve hızlı bir şekilde artan bilgi karşısında hemşirelerin kişisel veya profesyonel ilgi alanlarında sürekli öğrenme sorumluluğu almaları beklenmektedir. Ancak bu becerilerin hemşireler tarafından kazanılması bilgi okuryazarlığı eğitimlerinin hemşirelik eğitiminde verilmesi ile sağlanabilir (Faydalıgöl, 2015).

Güvenli ve etkili hemşirelik bakımı sağlamak için hemşirelerin uygulamalarını en iyi kanıtlara temellendirmesi gerekir (Younger, 2010; Wallace, 2000). Kanıt dayalı uygulamalar diğer mesleklerde olduğu gibi hemşirelik için de mesleki bir standart olduğundan bilgi gereksiniminin belirlenmesi, bilginin bulunması, elde edilmesi, değerlendirilmesi, etik kullanımı ve en iyi uygulamada amaç olarak görülmesi hemşirelik eğitimi ve uygulamasının temelini oluşturmaktadır (Faydalıgöl, 2015; Miller ve ark., 2010). McNeill ve arkadaşları (2003), sağlık hizmeti sunumunda etkili karar vermenin zamanında ve doğru

bilgiye dayandığını belirtir. Hemşireler özellikle sürekli artan bilgi kaynaklarından doğru bilgiye ulaşabilmeli ve karar almayı başarabilmelidir. Dolayısıyla hemşirelerin kullandıkları bilgi kaynaklarının güvenilirliği verilen hizmetin etkinliğini etkilemektedir. Hemşireler bu becerileri en iyi lisans öğrenimleri sürecinde edinebileceği ve eğitimleri süresince geliştirilebileceği özellikle vurgulanmaktadır (Barnard ve ark., 2005; Hallila ve ark., 2014).

Hemşire ve hemşirelik öğrencilerinin güvenilir bilgi kaynaklarını, hemşirelik uygulamalarında, eğitiminde ve yönetiminde kullanımına nasıl teşvik edileceği günümüzün en yaygın problemlerindedir (Spath ve Buttlar, 1996). Diğer sağlık profesyonellerinde olduğu gibi hemşirelikte de zamanın sınırlı olması, hemşireleri kullanıma uygun ve erişimi kolay olan bilgi kaynaklarına yöneltmiştir (Dee ve Stanley, 2005). Yapılan çalışmalar incelendiğinde hemşirelerin bilgi gereksinimlerini daha çok meslektaşlarından ve diğer sağlık çalışanlarından yararlanmaktadır. Bunun yanında son zamanlarda telefon ve bilgisayar kullandıklarını belirtmektedir (Doran ve ark., 2007). Hemşireler informal bilgi kaynaklarını formal bilgi kaynaklarına tercih ettikleri belirtilmiştir (Hashempour, 2016). Fakat kullanılan bu kaynaklardan elde edilen tüm bilgilerin güvenilir ve kanıt değeri taşımadığı göz ardı edilmektedir (Spath ve Buttlar, 1996).

Hemşirelik lisans programlarından mezun olan meslek üyelerinin sağlık bakım hizmetlerine hem teorik hem de uygulama becerisi yönüyle önemli bir iş gücü unsuru olarak katılmaktadırlar. Bu temel unsur ise öğrencilerin sağlıklı ve yeterli bilgi arama davranışı sergilemelerine bağlıdır. Hemşirelik mesleğinin teknolojik ilerlemelere paralel bir gelişim gösterebilmesi için hemşirelerin güncel bilimsel bilgileri takip etmede bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerini arttırmaları ve bu teknolojileri kullanma becerilerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır (Miller ve ark., 2010; Tatlı ve ark., 2018).

Bu çalışmada özellikle hemşirelik öğrencilerinin teorik ve uygulama boyunca en çok hangi süreçte bilgiye gereksinim duydukları, bu gereksinimi karşılamak için öncelikli olarak hangi kaynaklara başvurdukları ve bu kaynaklara ulaşırken yaşadıkları engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda çalışmamızda hemşirelik lisans programlarında öğrencilerin kullandıkları kaynakların eğitim süresince değişip değişmediği, değişti ise bunun hangi yönde olduğunu incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte araştırmadır.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören tüm lisan öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme, evreni bilinen örnekleme formülü kullanılarak, %95 güven aralığının da %5 hata ile tabakalı orantılı dağıtım örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Buna göre, 1. sınıf 172, 2. sınıf 159, 3. sınıf 164, 4. sınıf 212 olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları

Çalışmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İlgili literatür incelenerek oluşturulan formda öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve kaynakları kullanma sıklığı, amacı, kullanılan kaynaklar, yaşanan engeller olmak üzere toplam 17 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin analizi

Verilerin analizi, Statistical Package For Social Science (SPSS) 21.0 paket programı kullanılarak yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler kullanıldı.

Araştırmanın etik yönü

Araştırma verileri, etik ve kurum izinleri alındıktan sonra araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden anket yöntemi ile toplanmıştır. Etik kurul onayı Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulundan 39-2018 protokollü, 02/18 sayılı karar ile 22.02.2018 tarihinde alınmıştır

BULGULAR**Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özellikleri ve Bilgi Kaynaklarına Erişimi**

Değişkenler	N	%
Yaş Ortalama ±Standart sapma	21.52±1.72	
Cinsiyet		
Kadın	488	84.9
Erkek	87	15.1
Sınıf		
1.sınıf	173	30.1
2.sınıf	96	16.7
3.sınıf	125	11.7
4.sınıf	181	31.5
Mezun olunan lise türü		
Anadolu Lisesi	433	75.0
Düz Lise	69	12.0
Öğretmen Lisesi	58	10.1
Diğer Liseler	15	2.5
Kişisel bilgisayar varlığı		
Evet	463	80.5
Hayır	112	19.5
Akademik başarı algısı		
İyi	147	25.6
Orta	389	67.7
Kötü	39	6.8
İnternete 24 saat ulaşım		
1. Evet	435	75.7
2. Kısıtlı olarak	112	19.5
3. Hayır	28	4.9
**Kütüphaneyi kullanım amacı		
1. Ders çalışmak	459	79.8
2. Basılı kaynaklara ulaşmak	146	25.4
3. Veri tabanları, kütüphane dizinlerinden yararlanma	99	17.2
4. Grup çalışmaları yapmak	95	16.5
5. Bilgisayar ve internetten yararlanmak	65	11.3
*En çok bilgiye ihtiyaç duyulan durumlar		
1. Ders içeriğini anlamak	178	31.0
2. Proje ödevlerini yapmak	113	19.7
3. Sınavlara hazırlanmak	105	18.3
4. Hemşirelik sürecini hazırlamak	70	12.1
5. Hastalık bilgisine ulaşmak	68	11.8
6. Hastalara eğitim vermek	41	7.1
**Kullandıkları öncelikli bilgi kaynakları		
1. İnternet (Google/Yandex)	249	43.3
2. Bilimsel dergiler	224	39.0
3. Ders kitapları/kaynakları/kaynakları	165	28.7
4. Öğretim elemanları	152	26.4
5. Akranlar	117	20.3
6. Kütüphane	54	20.0
Bilgiye ulaşmada güçlük yaşama nedeni		
1. Yetersiz eğitimi (bilgi kaynaklarına ulaşmada)	228	39.7
2. İsteksizlik	206	35.8
3. Kütüphanenin konumu	96	16.7
4. Bilgisayar olmaması	45	7.8
Tek başına online veri tarama yapabilme		
1. Evet	462	80.3
2. Hayır	113	19.7
*Kullanılan internet arama motorları/veri tabanları		
1. Google Akademik	534	58.8
2. Pubmed	115	17.3
3. Science Direct	102	11.2
4. Diğer		
*Online kaynaklara ulaşma engelleri		
1. Eğitim yetersizliği	274	47.7
2. Zaman yetersizliği	223	38.8
3. Bilgisayar/internete ulaşma	182	31.7
**Klinik uygulamada kullandıkları kaynaklar		
1. İnternet(Google/Yandex)	197	34.3
2. Ders kitapları/kaynakları	146	23.7
3. Akranlar	100	17.4
4. Deneme yoluyla	73	12.7
5. Gözlem yoluyla	67	11.7
6. Hemşireler	64	11.1
7. Öğretim elemanları	52	9.0

(* birden fazla seçenek **seçeneklerin sıralanması)

Tablo 1'de öğrencilerin yaş ortalaması 21,52±1,72 yıl olup %84,9'u kadın, %31,5'i 4. sınıf öğrencisi, % 75'i Anadolu Lisesi mezunudur ve %67,7'si akademik başarı düzeyini orta düzey olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların %80,5'inin kişisel bilgisayarı bulunmaktadır. Öğrencilerin bilgi kaynaklarına erişimine ilişkin veriler sunulmuştur. Öğrencilerin %75 internete 24 saat ulaşabilmekte ve %79'u kütüphaneyi ders çalışmak amacıyla kullanmaktadır. Bilgiye en çok ihtiyaç duydukları durumlar sıralandığında; ders içeriğini anlamak (%31), proje ödevlerini yapmak (%19,7) ve sınavlara hazırlanmak (%18,3). Öğrencilerin bu gereksinimi karşılamak için kullandıkları kaynakları sıralaması ise sırasıyla; internet (%43), bilimsel dergiler (%39), ders kitapları/kaynakları (%28,7), öğretim elemanları (%26,4), akranlar (%20,3) ve kütüphane (%20) olmuştur. Kaynaklara erişimde yaşanan güçlük nedenleri arasında ilk sırada bilgiye ulaşmakla ilgili yetersiz eğitim (%39,7), isteksizlik (%35,8) ve kütüphanenin konumu (%16,7)'dur. Ayrıca öğrencilerin %19'u online veri taramayı tek başına yapamadıklarını belirtmiştir. Online veri tararken kullanılan arama motorları sırasıyla; Google Akademik (%58,8), Pubmed (%17,3), Science Direct (%12,7) ve diğerleri (%11,2)'dir. Öğrencilerin online kaynaklara ulaşmada yaşadıkları engeller sırasıyla; eğitim yetersizliği (%47,7), zaman yetersizliği (%38,8) ve kaynak yetersizliği (%31,7)'dir. Klinik uygulama sırasında kullandıkları kaynakları sıraladıklarında ilk üç sırada; internet (%34,3), ders kitapları/kaynakları (%23,7) ve akranlar (%17,4) oluşturmuştur.

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi Kaynaklarını Kullanım Sıklığı

Bilgi kaynakları	1'den az/haftada		1-3 kez/haftada		4-6 kez/haftada		6 ve üzeri/haftada	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kütüphane	349	60.7	158	27.5	44	7.7	24	4.2
İnternet (Google/Yandex)	9	1.6	73	12.7	178	31.0	315	54.8
Öğretim elemanı	316	55.0	178	31.0	61	10.6	20	3.5
Ders kitap-kaynakları	28	4.9	166	28.9	224	39.0	157	27.3
Akranlar	85	14.8	217	37.7	161	28.0	112	19.5

Tablo 2'de öğrencilerin % 60,7'si haftada birden az kütüphaneyi, %54,8'i haftada altı ve üzeri interneti, %39'u haftada dört-altı arasında ders kitapları/kaynakları, %37,7'si haftada bir-üç arasında akranlarına, %55'i haftada birden az öğretim elemanına başvurduklarını belirtmiştir.

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre online arama motorlarını kullandıkları durumları

Değişkenler	Kullanılan arama motorları							
	Google akademik		Pubmed		Science direct		EBSCO	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet								
Kadın	465	95.3	133	27.3	94	19.3	47	9.6
Erkek	76	87.4	21	24.1	20	23	13	14.9
Sınıf								
1.sınıf	160	92.5	9	5.2	11	6.4	4	2.3
2.sınıf	93	96.9	6	6.3	6	6.3	1	1
3.sınıf	122	97.6	30	24	15	12	2	1.6
4.sınıf	166	91.7	109	60.2	82	45.3	53	29.3
Lise								
Anadolu Lisesi	413	95.4	125	28.9	92	21.2	42	9.7
Öğretmen Lisesi	53	91.4	10	17.2	7	12.1	4	6.9
Düz Lise	65	94.2	17	24.6	14	21.2	14	20.2

Tablo 3'te kadın öğrencilerin bilgiye ulaşmak için kullandıkları ilk dört arama motoru Google Akademik (%95,3); erkek öğrencilerin ise Google Akademik (%87,4); sınıf değişkenine göre birinci sınıf öğrencilerin başvurdukları arama motoru Google Akademik (%92,5); ikinci sınıf öğrencileri Google Akademik (%96,9); üçüncü sınıf öğrencileri Google Akademik (%97,6); dördüncü sınıf öğrencileri Google Akademik (%91,7)'dir. Öğrencilerin çoğunluğu Anadolu Lisesi mezunu ve öğrencilerin çoğunluğunun (%95,4) başvurduğu arama motoru Google Akademiktir.

Tablo 4. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin tercih ettikleri bilgi kaynaklarının sıralanması

Tercih sırası	1.sınıf		Tercih sırası	2. sınıf	
	n	%		n	%
1. İnternet (Google/Yandex)	80	46.2	1. Ders kitapları/kaynakları	43	44.8
2. Ders kitapları/kaynakları	54	31.2	2. İnternet (Google/Yandex)	39	40.6
3. Öğretim elemanları	38	22	3. Akranlar	26	27.1
Tercih sırası	3.sınıf		Tercih sırası	4. sınıf	
	n	%		n	%
1. Ders kitapları/kaynakları	60	48	1.İnternet (Google/Yandex)	90	49.7
2. İnternet (Google/Yandex)	56	44.8	2. Ders kitapları/kaynakları	54	29.8
3. Bilimsel dergiler	29	23.2	3.Bilimsel dergiler	40	22.1

Tablo 4'te hemşirelik öğrencilerinin sınıf değişkenine göre ilk üç sırada tercih ettikleri bilgi kaynaklarına ilişkin veriler sunulmuştur. Birinci sınıf öğrencileri bilgi kaynağı olarak başvurdukları kaynaklar sırasıyla internet (%46,2), ders kitapları/kaynakları (%31,2), öğretim elemanları (%22); ikinci sınıf öğrencileri sırasıyla ders kitapları/kaynakları (%44,8), internet (%40,6), akranlar (%27,1); üçüncü sınıf öğrencileri sırasıyla ders kitapları/kaynakları (%48), internet-elektronik kaynaklar (%44,8), bilimsel dergiler (%23,2); dördüncü sınıf öğrencileri sırasıyla internet-elektronik kaynaklar (%49,7), ders kitapları/kaynakları (%29,8), bilimsel dergiler (%22,1)'dir.

Tablo 5. Sınıf değişkenine göre klinik uygulamada öğrencilerin tercih ettikleri bilgi kaynaklarının sıralanması

Tercih sırası	2.sınıf		Tercih sırası	3.sınıf		Tercih sırası	4. sınıf	
	n	%		n	%		n	%
1.İnternet (Google/Yandex)	29	30.2	1.Ders kitapları/kaynakları	57	45.6	1. Ders kitapları/kaynakları	43	44.8
2.Öğretim elemanları	23	24	2. İnternet (Google/Yandex)	44	35.2	2. İnternet (Google/Yandex)	39	40.6
3.Ders kitapları/kaynakları	13	13.5	3.Akranlar	27	21.	3. Akranlar	26	27.1

Tablo 5'te hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaları sırasında tercih ettikleri kaynakların sınıf değişkenine ilişkin verileri sunulmuştur.

İkinci sınıf öğrencileri sırasıyla internet (%30,2), öğretim elemanları (%24), ders kitapları/kaynakları (%13,5); üçüncü sınıf öğrencileri sırasıyla ders kitapları/kaynakları (%45,6), internet (%35,2), akranlar (%21,6); dördüncü sınıf öğrencileri sırasıyla ders kitapları/kaynakları (%44,8), internet-elektronik kaynaklar (%40,6) ve akranlar (27,1)'dir.

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bu çalışmada öğrencilerin bilgiye gereksinim duydukları durumların çoğunluğunu sırasıyla; ders içeriklerini anlama, proje ödevlerini yapma, sınavlara hazırlanma, hastalık hakkında bilgiye ulaşma süreçlerinin oluşturduğu görülmüştür. Hemşirelik öğrencilerinin bilgiye gereksinim duydukları durumlarda ise çoğunlukla başvurdukları kaynaklar sırasıyla; internet, ders kitapları/kaynakları, akranlar, kütüphane, öğretim elemanları ve bilimsel dergilerdir. Sınıf değişkenine göre ise birinci sınıf öğrencilerin ilk sırada interneti tercih etmiş, bunun nedenleri arasında tıbbi literatüre yabancı olmalarıdır. İkinci sınıf öğrencileri ilk sırada ders kitapları/kaynaklarını tercih etmeleri, klinik uygulamaya başlamaları nedeniyle uygulama sırasında bilgi gereksinimlerini karşılamak için çoğunlukla ders kitapları/kaynakları ve ders notlarına başvurmuşlardır. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgi kaynağı olarak internet ve ders kitapları/kaynaklarından sonra bilimsel dergileri kaynak olarak kullandıkları belirlenmiştir (Culley, 2014;Olajide ve Otunla, 2015). Bu değişimin, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin araştırma dersi alması, araştırma ödevi ve bitirme projeleri yapmaları ile geliştiği belirtilmektedir (McCleary ve Brown, 2003;Karadaş ve Özdemir, 2015). Yapılan bir çok çalışmada sınıf düzeyi ile hemşirelik öğrencilerinin bilimsel bilgiye ulaşma davranışları arasında pozitif korelasyon olduğu ancak geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Kurt ve ark., 2011; Polat ve ark., 2014).

Öğrencilerin klinik uygulamaları sırasında başvurdukları öncelikli kaynaklar; sırasıyla internet, ders kitapları/kaynakları ve akranlar oluşturmuştur. Sınıf düzeyine göre ise bu değişim göstermiştir. Bu değişim ilk yıllarda sıklıkla internet ve öğretim elemanları iken sınıf düzeyi yükseldikçe ders kitapları/kaynakları, elektronik kaynaklar, akranlar olmuştur. Öğrencilerin bilgi ve deneyimlerinin artması ile profesyonel davranışlar sergilemelerinin yanında bilgiye ulaşmada da bağımlılıklarının azaldığı söylenebilir (Karadaş ve ark., 2015;Lui ve ark., 2008). Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında başvurdukları kaynaklar; sağlık çalışanları, dergiler ve ders kitapları/kaynaklarıdır. Bunun nedenleri arasında ise hızlı, güvenilir ve özlü bilgi olması gerekçe gösterilmiştir (Dee ve Stanley, 2005;Doran ve ark., 2007; Hashempour, 2016). Bu konuda yapılan benzer çalışmalar hemşirelik öğrencilerinin bilimsel bilgiye ulaşma ve takip etmede yeterli düzeyde olmadığı belirtilmiştir(Karadaş ve özdemir, 2015;Arslan ve Çelen, 2018).

Öğrenciler kütüphaneyi çoğunlukla ders çalışmak için tercih etmektedir. Öğrencilerin yarısından çok daha azı kitaplar, grup çalışması ve elektronik veri tabanlarından kullanmak amacıyla kütüphanelerden yararlanmaktadır. Sınıf düzeyine göre kütüphaneden yararlanma amaçları arasında farklılık görülmemiştir. Yapılan çalışmalar da hemşirelik öğrencilerinin bilgi kaynaklarını kullanma amaçları arasında çoğunlukla ders çalışmak ve ödünç kitaplardan yararlanmak yer almaktadır bu da çalışmamızın bulgularıyla örtüşmektedir. Öğrencilerin araştırma yapmak için kütüphanenin bilgisayar ve internet

kaynaklarından yararlandıklarını fakat veri tabanlarını çoğunlukla kullanmadıkları belirtilmiştir (Faydalıgöl, 2015). Bununla birlikte literatürde yer alan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin elektronik kütüphane kataloglarını kullanmakta “yetersiz” olduğu belirtilmiştir (Cole ve Kelsey, 2004). Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin süreli bilimsel yayınlardan çok edebi eser okudukları (Akçakaya ve ark., 2012; Kartal ve ark., 2012; Karabulut ve ark., 2015), kütüphaneyi veri tabanlarına ulaşmaktan çok ders çalışmak için kullandıkları diğer kaynaklar tarafından da desteklenmiştir (Yılmaz, 2010; Maden, 2011).

Hemşirelik öğrencilerinin en sık kullandıkları veri tabanları sırasıyla; Google Akademik, Pubmed, Science Direct'tir. Sınıf düzeyine göre ise; birinci ve ikinci sınıf öğrencilerin büyük çoğunluğunun sadece Google Akademik iken, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerin ise çoğunluğu Google Akademik kullanmanın yanında Pubmed ve Science Direct'i de kullanmaktadır, bu kullanım oranı son sınıf öğrencilerinde daha yüksektir. Ülkemizde yapılan çalışmaya göre ise birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin çok azı interneti bilimsel veri tabanlarını kullanmak için tercih etmektedir (Faydalıgöl, 2015). Veri tabanlarını kullanmaya yönelik verilen eğitimin öğrencilerin online dergileri kullanma oranlarını arttırdığını göstermektedir (Karadaş ve Özdemir, 2015). Yapılan yurtdışı yayınlarda hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu CINAHL'i kullanmakta Pubmed ve MEDLINEplus'ta diğer en yaygın kullanılan veri tabanları arasındadır (Culley ve ark., 2014; Dee ve Stanley, 2015). Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kişisel bilgisayarını ve yirmi dört saat internet erişimi bulunmasına rağmen veri tabanları ve diğer bilgi kaynaklarına ulaşmaları ile ilgili çoğunlukla yaşadıkları güçlük; bilgiye ulaşmada yetersiz eğitim ve isteksizlik olduğunu belirtmişlerdir. Diğer çalışma bulgularına göre ise; eğitim yetersizliği, zaman yetersizliği, yeterli İngilizce bilme ve kaynak yetersizliğidir (Lathey ve Hodge, 2001; Verhey, 1999; Wallace ve ark., 2000).

Öğrencilerin bilgi kaynaklarını kullanma sıklıklarına bakıldığında ise; öğrencilerin çoğunlukla kütüphaneye ve öğretim elemanlarına haftada birden az başvurdukları, ders kitapları/kaynaklarına haftada 4-6 kez başvurdukları ve internet (Google/Yandeks) arama motorlarına ise haftada 6 ve üstünde başvurdukları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin internet kaynaklarını kullanmaları ile ilgili yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir (Dee ve Stanley, 2005; Faydalıgöl, 2015; Olajide ve Otunla, 2015).

Araştırmalar, 1990'ların ortasından bu yana, sağlık bilimlerinde profesyonellerin online bilgileri kullandıklarını ve bunun katlanarak arttığını (Olajide ve Otunla, 2015). Bu değişim hemşirelik öğrencilerinde de görülmüştür. 2000'li yılların başlarında yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencileri basılı kaynakları kolay ulaşım, kullanışlı olması ve güvenilir olmaları nedeniyle elektronik kaynaklara göre daha fazla tercih etmiştir (Bartha, 1995; Grefshein ve Rankin, 2007; Urquhart ve Davies, 2015). Yakın zaman içinde yapılan çalışmalarda ise özellikle klinik öğretim sırasında öğrencilerin internet ve elektronik kaynakları kullanmaya yönelik eğilimlerinde artış gözlenmektedir (Culley ve ark., 2014; Hallila ve ark., 2014; Karadaş ve Özdemir, 2015). Kanıt dayalı uygulamaların gerekliliği bu süreçte daha da önem kazanmış lisans mezunu hemşirelerden beklenen özellikler arasında yer almıştır. Ancak yapılan çalışmalarda lisans öğrencilerinin kanıt dayalı uygulama becerilerinin gelişmesindeki en önemli eksikliğin araştırma becerileri ile ilgili olduğu yönündedir (Ryan, 2016).

Teknolojinin yaşamın her alanında kullanımının yaygınlaşması hızlı ve kolay erişim sağlaması sağlık uygulamalarında kullanımın yaygınlaşma nedenleri arasındadır.

SONUÇ

Çalışmamızın sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitiminin ilk yıllarında bilgi kaynağı olarak çoğunlukla ders kitapları ve öğretim elemanlarından yararlandıklarını, son sınıfa doğru bu kaynakların dışında bilimsel dergiler ve veri tabanlarına başvurdukları belirlenmiştir. Klinik uygulamada ise bu değişimin yönü elektronik kaynakların yanı sıra ekranlar olmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin kanıt dayalı uygulama yapma becerileri gelişmesi için bilgi kaynaklarına ulaşabilme ve kullanabilme becerilerin geliştirilmesi ve desteklenmesi ile sağlanabileceği belirtilmektedir. Bu becerilerin ise hemşirelik eğitimi süresince kazanılması ve mesleki uygulamalarda sürdürülmesi gerekmektedir. Öğrenci hemşirelerin bilimsel bilgi kaynaklarına ulaşma ve kullanabilme düzeylerinin düşük olduğu bu alanlara özgü gelişmelerinin desteklenmeye ihtiyacı olduğu yapılan birçok çalışmada önerilmektedir. Çalışmalar araştırma bilgi ve becerileri gelişen öğrencilerin klinik uygulamada da daha güvenilir bilgiye kullanmaya yönelik tutumlarının geliştiğini göstermektedir. Ayrıca araştırmalar bilgi becerileri gelişen öğrencilerin mezun olduktan sonrada bilimsel araştırma yapmaya istekli olduğu yönündedir. Hemşirelik öğrencilerinin online bilgi kaynaklarına ulaşma ve bu kaynakları kullanabilmeleri için gerekli eğitim ve olanakların sağlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Akçakaya, M., Demir T., Gündoğan, S. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumları: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. *Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2012; 20(2): 120-128.
2. Altay, A., Akin, GS., Yılmaz, A. (2012). Meslek yüksekokul öğrencilerinin bilgi arama davranışı özellikleri üzerine bir araştırma: kırklareli üniversitesi pınarhisar meslek yüksekokulu örneği. *Bilgi Eksenli Kuram ve Uygulamalar Sorgulayıcı ve Çözümleyici Yaklaşımlar Sempozyumu*. Erişim Tarihi: 11.04.2019, <http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.11857/198/14.html.pdf?sequence=1>
3. Arslan FT, Çelen R. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 27(2),99-106.
4. Bang, K.S., Kang, J.H., Jun, M.H., Kim, H.S., Son, H.M., Yu, S.J., et al. (2011). Professional values in Korean undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*, 31(1),72-75.
5. Barnard, A., Nash, R., O'Brien, M. (2005). Information literacy: developing lifelong skills through nursing education. *Journal of Nursing Education*, 44(11), 505-510.
6. Bartha, K.M. (1995). Information seeking, research utilisation and barriers to research utilisation of pediatric nurse educators. *Journal of Professional Nurses*, 11(1), 9-57.
7. Cogdil, K. (2003). Information needs and information seeking in primary care: A study of nurse practitioners. *Journal of Medical Library Association*, 91(2), 203-215.
8. Cole, L. ve Kelsey, A. (2004). Computer and information literacy in post-qualifying education. *Nurse Education in Practice*, 4, 190-199.
9. Çevik, K., Khorshid, L. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışları uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(2), 23-30
10. Dee, C. ve Stanley, E. (2005). Information-seeking behavior of nursing students and clinical nurses: Implications for health sciences librarians. *Journal Medical Library Association*, 93(2), 12-20.

11. Yılmaz, EY.(2010). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,36-40.
12. Doran, DM., Mylopoulos, J., Kushniruk, A., Nagle, Laurie-Shaw., Sidani S. (2007). Evidence in the palm of your hand: Development of an outcomes-focused knowledge translation intervention. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 4, 1–9.
13. Faydalıgül, ÖD. (2015). Hemşirelik öğrencilerinde bilgi okuryazarlığı eğitimi.25-27 Kasım 2015 tarihinde gerçekleşen 6th International Symposium on Information Management in an Changing World'de sunulmuştur. (Erişim tarihi: 12.04.2019), <https://ab.org.tr/ab16/bildiri/137.pdf>
14. Grefshein, SF. ve Rankin, J.A. (2007). Information needs and information seeking in a biomedical research setting: A study of scientist and science administrators. *Journal of Medical Library Association*, 95(4), 426-434.
15. Hashempour, L. (2016). Hemşirelerin bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları. 1. Uluslararası Öğrenciler Sosyal Bilimler Kongresi, Erişim tarihi: 18.9.2019, https://www.academia.edu/37487837/Uluslars%C4%B1_%C3%96%C4%9Fenciler_Sosyal_Bilimler_Kongresi_bildiler_kitab%C4%B1_Vol_2.pdf
16. ICN (2012). Erişim tarihi: 21 Mayıs 2020. <http://www.icn.ch/publications/2012-closing-the-gap-from-evidence-to-action/>
17. Hallila, LE., Zubaidi, RA., Ghamdi, NA., Alexander, G. (2014). Nursing students' use of internet and computer for their education in the college of nursing. *Int J Nurs Clin Pract*, 1:108.
18. Karadag, A., Hisar, F., Gocmen, Baykara., Z, Caliskan., N, Karabulut., H, Ozturk, D. (2015). A longitudinal study on the effect of tailored training and counseling on the professional attitude of nursing students. *Journal of Professional Nursing*, 31(3), 262-270.
19. Karadaş, C. ve Özdemir, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30-39.
20. Kartal, A., Özen, İÇ., Ağgön, B. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 1(1): 1-9.
21. Karabulut N, Gürçeyir D, Kavuran E. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin kendi kendine öğrenmeye hazır oluş düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1): 114.
22. Kocaman, G (2003). Hemşirelikte kanıt dayalı uygulama. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, (2), 61-69
23. Kurt AA, İzmirli ÖŞ, Fırat M, İzmirli S.(2011). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniv Sosyal Bil Derg*; 30,19-28.
24. Kurbanoğlu, SS. (2010). Bilgi Okuryazarlığı: kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği* 24, 4 (2010), 723-747
25. Lathey, JW. ve Hodge, B. (2001). Information seeking behavior of occupational health nurses: how nurses keep current with health information. *AAOHN Journal*, 49(2), 87–95.
26. Lui, MH., Lam, LW., Lee, IF., Chien, WT., Chau, JP., Ip, WY. (2008). Professional nursing values among baccalaureate nursing students in Hong Kong. *Nurse Educ Today*, 28(1), 108-114.
27. Maden S. (2011). Hemşire adaylarının okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Erzurum Kültür Eğitim Vakfı Akademik Dergisi*,47(15): 443-460.
28. McCulley, C. ve Jones, M. (2014). Fostering RN-to-BSN students' confidence in searching online for scholarly information on evidence-based practice. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 45(1), 22–27.
29. Miller, LC., Graves, RS., Jones, BB., Sievert, JM. (2010). Beyond Google:finding and evaluating web-based information for community-based nursing practice. *International Journal of Nursing Education Dscholarship*, 7(1),1-16.
30. Nayda, R. ve Rankin, E. (2008). Information literacy skill development and life long learning: exploring nursing students' and academics' understandings. *Australian Journal Of Advanced Nursing Volume* 26(2),27-33.
31. Olajide, AA. ve Otunla, AO. (2015). Use of information resources by student nurses. *Library Philosophy and Practice Journal*,1255
32. Pravikoff, D. (2000). On the information highway; or sitting on the curb. *Journal of Nursing Educator*, 39(3), 99-100.
33. Polat M. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları. *PAUSBED* 2014;18:73-86.
34. Ryan JE.(2016). Undergraduate nursing students' attitudes and use of research and evidence-based practice—an integrative literature review. *J Clin Nurs* 2016;25:1548–56
35. Spath, M. ve Buttlar, L. (1996). Information and research needs of acute-care clinical nurses. *Bull Med Libr Assoc*, 84(1),113-116.
36. Tatlı, Z., Aydın, A., Şimşek, P., Özdemir, M., Gölbaşı, S., Karacan, S., Gürsoy, A., Gündüz, A. (2018). Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumları. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 18-2.
37. Verhey, MP. (1999). Information literacy in an undergraduate nursing curriculum: development, implementation, and evaluation. *Journal Nursing Education*, 38(6), 252–9.
38. Younger, P. (2010). Internet-based information-seeking behaviour amongst doctors and nurses: A short review of the literature. *Health Information and Libraries Journal*, 27(1), 2-10.
39. Wallace, M., Shorten, A., Crookes, P. (2000). Teaching information literacy skills: an evaluation. *Nurse Education Today*, 20(6), 485-489.
40. Yılmaz, M. (2005). Hemşirelik bakım kalitesini geliştirme yolu olarak kanıt dayalı uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*,9 (1), 41-48.
41. Zurkowski, P. G. (1974). The information service environment: Relationships and priorities. (Report ED 100391). Washington DC: National Commission on Libraries and Information Science.